

چک تضمین شده به جای چک پول

اکبر پیروفر

۱۵ روز به هریک از مجلسین تقدیم نماید. لوائح مزبور به کمیسیون‌های مربوطه مجلسین ارجاع می‌شود. کمیسیون‌ها مکلفند با رعایت ماده ۴ آیین‌نامه مشترک مجلسین، ظرف مدت سه ماه لوائح فعلی لوائح تقدیمی دولت تا اظهارنظر نهایی کمیسیون مشترک مجلسین، موقتاً قابل اجرا می‌باشد. لوائحی که بدین ترتیب مورد اصلاح و تصویب کمیسیون مشترک قرار می‌گیرد، تا تصویب نهایی مجلس قابل اجرا خواهد بود. لوائحی که کمیسیون مشترک رد نماید، تا تصویب نهایی مجلس قابل اجرا نیست.^(۲)

سپس قانون چک‌های تضمین شده در سال ۱۳۳۷ با همان متن قبلی به تصویب رسید^(۳) و در عین حال که در سال ۱۳۷۲ چک تضمین شده یکی از انواع چک‌ها قلمداد گردید، چک‌های تضمین شده مخصوص بانک ملی ایران به عنوان قانون خاص به حیات خود ادامه داد و در حال حاضر نیز مورد استفاده می‌باشد.

اینک ضمن لایحه تجارت و به موجب ماده ۱۷۶، سه نوع چک پیش‌بینی شده است: چک عادی، چک تایید شده و چک پول. در نتیجه، چک‌های تضمین شده و مسافرتی پیش‌بینی شده در قانون فعلی صدور چک حذف شده است. بنابراین، در صورت تصویب نهایی مقررات چک به صورت مذکور در لایحه تجارت، چک‌های تضمین شده بانک ملی

صادر یا پشت‌نویسی شده باشد، نخواهند داشت. ماده ۴: سایر بانک‌ها حق ندارند چک‌های تضمین شده به جریان بگذارند. برطبق قانون اعطای اختیارات مصوب بیستم مرداد ۱۳۳۱، لایحه قانونی چک‌های تضمین شده که مشتمل بر ۴ ماده است، تصویب می‌شود.^(۱)

نخست‌وزیر - دکتر محمد مصدق

سپس در سال ۱۳۳۳ طرح قانون الغای کلیه لوائح مصوب آقای دکتر مصدق ناشی از اختیارات به شرح زیر به تصویب رسید:

■ ■ ■
بهرتر است که انواع چک‌ها در لایحه تجارت، به سه نوع: چک عادی، چک تایید شده و چک تضمین شده منحصر بشود و چک‌های تضمین شده هم دارای همان امتیازاتی باشند که چک‌های تضمین شده بانک ملی ایران دارند.
■ ■ ■

ماده واحده: کلیه لوائح آقای دکتر مصدق ناشیه از اختیارات حاصله از ماده واحده مصوب مردادماه یکم آروسیصدوسی و یک و ماده واحده تمدیدی آن مصوب بهمن یکم آروسیصدوسی و یک، چون برخلاف قانون اساسی بود، ملغی است. تبصره: دولت مکلف است هریک از لوائح مذکور در فوق که ادامه اجرای آنها را ضروری می‌داند، ظرف

در نظام قانونگذاری ایران، چک در ماده ۳۱۰ قانون تجارت مصوب سال ۱۳۱۱ تعریف شده است، لکن تا قبل از سال ۱۳۷۲ انواع چک پیش‌بینی نشده بود. در سال ۱۳۷۲ یک ماده به عنوان ماده یک به قانون صدور چک الحاق گردید و ضمن ماده مذکور، چهار نوع چک به شرح زیر مشخص شد: چک عادی، چک تایید شده، چک تضمین شده و چک مسافرتی. درباره چک تضمین شده در نظام بانکی ایران سابقه‌ای وجود دارد که بی‌مناسبت نیست به آن اشاره شود. در لایحه قانونی چک‌های تضمین شده مصوب ۱۳۳۱/۷/۱۹ چنین گفته شده است:

ماده ۱: به بانک ملی ایران اجازه داده می‌شود به تقاضای مشتریان، چک‌هایی به نام چک‌های تضمین شده که پرداخت وجه آنها از طرف بانک تعهد شده باشد، در دسترس صاحبان حساب بگذارد.

ماده ۲: صادرکننده و پشت‌نویسان حق ندارند پرداخت وجه چک تضمین شده را منع کنند یا تقاضای مسدودکردن آن را بنمایند. (لازم به یادآوری است که منظور از "صادرکننده" در این ماده، خریدار و یا به عبارت دیگر، متقاضی صدور چک تضمین شده می‌باشد که محل مخصوص روی چک را امضا می‌کند.)

ماده ۳: فوت و حجر و ورشکستگی صادرکننده چک تضمین شده، خللی به حقوق دارنده چک وارد نخواهد ساخت. طلبکاران صادرکننده نیز حق توقیف وجه این نوع چک را در صورتی که به نفع دیگری

صادرکنندگان اصلی و حقیقی هم مشتریان بانک می‌باشند نه خود بانک و مادرتین ۲ و ۳ قانون فوق‌الاشعار مبین این نظر است و چک تضمینی نه دارای پشتوانه بوده و نه امضا از مقامات دولتی در آن مندرج است... بنا بر مراتب مرقوم، محقق است که چک مزبور در عداد اسکناس رایج قانونی و منطبق با ماده استنادی دادگاه نبوده و حکم فرجام خواسته غیرصحیح تشخیص و طبق ماده ۴۳۰ قانون آیین دادرسی کیفری در مورد فرجام‌خواهی، نقض و چون ممکن است که اعمال انتسابی به متهمین در صورت تحقق، به موجب مواد دیگر قوانین کیفری قابل‌کیفر باشد، رسیدگی به دستور ماده ۸ قانون تشکیل محاکم جنایی به دادگاه استان مرکز ارجاع می‌شود.

شادروان دکتر
عبدالحسین علی‌آبادی،
استاد دانشکده حقوق
دانشگاه تهران و دادستان
اسبق کل کشور.

دادگاه جنایی مرجع‌الیه (شعبه ششم) هم پس از وصول پرونده و انجام تشریفات، مبادرت به صدور حکم شماره ۱۰۰ مورخ ۴۴/۹/۲۵ نموده و از لحاظ تطبیق با شق ۹ ماده ۹۸ کیفری عمومی اصرار ورزیده است و نظریه خود را در این باره به نحو ذیل بیان نموده است: طبق تعریفی که در فرهنگ‌های حقوقی از بلیط و بلیط بانک شده که بلیط به‌طور کلی سندی است که در آن مبلغی نوشته شده باشد و بلیط بانک ورقه‌ایست که بانک ناشر آن به مشتریان می‌دهد و به محض رؤیت، مبلغی را که در ورقه قید شده است، به آورنده می‌پردازد و اسکناس کلمه روس و بلیط بانک ترجمه جمله Billet de Banque فرانسه است و اطلاق بلیط بانک به اسکناس، مانع از اطلاق آن به اجزای دیگری از بلیطها نیست و استعمال جمله بلیط یا اسکناس بانک در شق ۹ ماده ۹۸ قانون کیفر عمومی از جهت اهمیت خود اسکناس است نسبت به افراد عام بلیط و نسبت به بلیطهایی که از طرف بانک ممکن است منتشر شود، اسکناس وضع و موقع خاص دارد نه آن که اسکناس دارای حقیقتی غیر از بلیط بانک باشد و به‌علاوه، معقول نیست که قانونگذار دو کلمه مترادف را در متن قانون ذکر کند و از ذکر کلمه

چک تاییدشده و چک تضمین‌شده موجب سهولت گردش پول می‌تواند باشد.

یک شاهکار قضایی

در پایان، اشاره به یک واقعه قابل‌توجه قضایی و بانکی درباره چک‌های تضمین‌شده خالی از لطف نیست:

بانک ملی ایران به استناد همان قانون یادشده در این نوشته، یک نوع چک‌های مبلغ‌دار به ارزش ده‌هزار ریال نیز منتشر می‌نمود که عده‌ای این نوع چک‌ها را جعل می‌کردند و عده‌ای نیز با علم به جعلی بودن، آنها را مورد استفاده قرار می‌دادند. سپس با اعلام جرم از طرف بانک ملی ایران و دستگیری متهمان، موضوع در دادگستری مطرح شد. دادرسی شهرستان تهران هم به استناد ماده ۲۳۸ مکرر و شق ۹ ماده ۹۸ قانون مجازات عمومی وقت مبادرت به تعقیب متهمان نمود. ماده ۹۸ قانون مجازات عمومی مصوب سال ۱۳۰۴ چنین بود: هرکس یکی از اشیای ذیل را جعل کند، اعم از این که بالمباشره باشد، یا به واسطه یا با علم به جعل و تزویر استعمال کند یا داخل مملکت نماید، به حبس با اعمال شاقه از سه سال تا پانزده سال محکوم خواهد شد و اشیای مزبور از این قرار است: ... شق ۹- بلیط یا اسکناس بانک که مطابق قانون رایج است.

سپس شعبه ششم دادگاه عالی جنایی مرکز، هریک از متهمان را فاعل مستقل جرم محسوب کرد و مجازات لازم را مورد حکم قرار داد. اما بر اثر فرجام‌خواهی متهمان و دادرسی استان مرکز، پرونده در شعبه دوم دیوان عالی کشور رسیدگی و بالنتیجه، امر منتهی به نقض حکم شماره ۳۹/۱۴۰ مورخ ۴۳/۵/۲۹ شد. استدلال شعبه دوم دیوان عالی کشور این بود که چون استدلال دادگاه در محکومیت متهمان این است که چک تضمینی مثل اسکناس رایج قانون کشور است و نامبردگان در جعل و استفاده از آنها شرکت و معاونت داشته‌اند و عمل آنان منطبق با مقررات ماده ۹۸ قانون کیفر عمومی است، مشارالیه‌ها را مجرم دانسته و طبق آن ماده برای آنان کیفر تعیین نموده است، در صورتی که چک تضمینی مطابق ماده ۱ قانون مصوب ۳۴ به تقاضای مشتریان بانک ملی با تضمین بانک مزبور در دسترس صاحبان حساب گذاشته شده است، در حقیقت، آن چک ضمانتنامه است که بانک ملی به مشتریان داده و

ایران کماکان می‌تواند به حیات خود ادامه دهند و چه بهتر که انواع چک‌ها در لایحه جدید، به سه نوع: چک عادی، چک تاییدشده و چک تضمین‌شده منحصر بشود و چک‌های تضمین‌شده هم دارای همان امتیازاتی باشند که چک‌های تضمین‌شده بانک ملی دارند. این کار دو فایده خواهد داشت: اول اینکه، هماهنگی و یکنواختی در سیستم بانکی کشور به‌وجود می‌آید؛ دوم اینکه، یک نوع چک در نظام بانکی رواج پیدا می‌کند که دارای امتیازات خاصی است و مورد اقبال مردم قرار می‌گیرد و آنهم چکی است که از پاره‌های خطرات به شرح زیر مصون خواهد بود:

- ۱) ممانعت پرداخت توسط صادرکننده و پشت‌نویسان.
- ۲) امکان مسدودکردن وجه چک توسط صادرکننده و پشت‌نویسان.
- ۳) فوت صادرکننده^(۴).
- ۴) ورشکستگی صادرکننده^(۵).
- ۵) توقیف وجه چک در صورتی که صادرکننده چک را به نفع دیگری صادر یا پشت‌نویسی کرده باشد. ضمناً لازم است که قوه قضاییه نیز امتیازات چک‌های تضمین‌شده به شرح فوق را مورد توجه و دقت قرار بدهد و تصمیمی برخلاف موارد ذکرشده در بالا نگیرد.

در صورت تصویب نهایی مقررات چک به صورت مذکور در لایحه تجارت، چک‌های تضمین‌شده بانک ملی ایران کماکان می‌توانند به حیات خود ادامه دهند.

همانطور که ضمن بررسی لایحه تجارت در شماره ۶۷ و در مورد انواع چک (ماده ۱۷۶ لایحه) متذکر شدیم، چک پول با تعریف مندرج در ماده ۱۷۲ لایحه مطابقت ندارد. از طرف دیگر، عبارت "چک‌پول" تعبیر مناسب و شایسته‌ای نیست و جامعه هم با آن آشنایی ندارد. ضمناً به این موضوع باید توجه داشت که "ایران چک"ها هم به علت این که بدون تشریفات تبدیل به اسکناس نمی‌شوند، چندان مورد اقبال عامه نیستند. علاوه بر این، در دادوستد نیز به راحتی مورد قبول واقع نمی‌شوند و درنتیجه، سیستم بانکی و جامعه نیاز به یک نوع چک مطمئن و قابل‌اعتماد دارد که به محض ارائه به بانک، تبدیل به اسکناس شود. با این ترتیب، رایج‌شدن سه نوع چک، یعنی چک عادی،

جناب آقای دکتر عبدالحسین علی‌آبادی، دادستان کل و جنابان آقایان روسا و مستشاران شعب دیوان مزبور تشکیل گردیده، پس از قرائت اوراق لازم، مذاکره و تبادل نظر و استماع عقیده جناب آقای دادستان کل مبنی بر قابل‌تایید بودن حکم دادگاه تالی به شرح زیر: به طوری که از پرونده امر مستفاد می‌شود، شعبه دوم دیوان عالی کشور معتقد است که چک تضمینی نه دارای پشتوانه بوده و نه امضایی از مقامات دولتی در آن مندرج است و تعداد چک تضمینی هم محدود نبوده و بسته به درخواست مشتریان است و به علاوه، اشخاص ثالث در قبول و یا رد آنها مختار بوده و قانوناً الزام و اجباری ندارند، ولی بالعکس، اسکناس مطابق قوانین سابق و قانون مورخ هفتم خرداد ۱۳۳۹ تحت شرایط و حدودی چاپ و منتشر و به امضای رییس کل بانک مرکزی و وزیر دارایی ممضی می‌شود... بنا به مراتب مرقوم، محقق است که چک در عداد اسکناس رایج قانونی و منطبق با ماده استنادی دادگاه نبوده و

مورد تقاضا از طرف بانک صادر می‌شود. پشتوانه چک تضمین شده، در حقیقت، پول نقدی است که از طرف مشتری در خواست‌کننده، معادل چک تضمین شده در بانک واریز می‌شود. به علاوه، اگر چک تضمین شده همان ضمانتنامه تلقی شود، مقررات مذکور در ماده ۹ قانون چک‌های بی‌محل مصوب بهمن ماه ۳۷ مفهوم پیدا نمی‌کند، زیرا به موجب ماده مزبور، در صورتی که دارنده چک وجه آن را از طریق اجرای ثبت وصول نکرده باشد، بازپرس مکلف است لاقلاً وجه‌الضمان نقدی یا ضمانت بانکی معادل وجه چک را از متهم اخذ کند و بارها دیده شده است که صادرکنندگان چک‌های بی‌محل به جای ضمانتنامه بانکی، چک تضمین شده به صندوق دادگستری سپرده‌اند و بازپرس وجه‌الضمان نقدی چک تضمین شده را قبول کرده است. از همه گذشته، چک تضمین شده مانند اسکناس و برخلاف چک معمولی و ضمانتنامه، جنبه مثلی دارد نه جنبه عینی.

اسکناس، همان اراده کلمه بلیط کرده باشد و چک تضمین شده غیر از چک معمولی است، زیرا ماده ۳۱۰ قانون تجارت مصرح است «نوشته‌ای است که به موجب آن، صادرکننده وجوهی را که نزد محال‌علیه دارد، کلاً یا بعضاً مسترد یا به دیگری واگذار می‌نماید» ولی در چک‌های تضمین شده، این تعریف صادق نیست که اگر کسی وجه چکی را برای شخص خاصی ظهرونیسی کند و به وسیله بانک پرداخت نشود، دارنده چک حق شکایت جزایی داشته باشد، چون در چک تضمین شده فرض نکول در پرداخت از طرف بانک محال‌علیه متصور نیست، بلکه وجه چک تضمین شده قبلاً از طرف بانک محال‌علیه تامین شده است. به علاوه، چک معمولی تا شش ماه از تاریخ صدور نزد بانک محال‌علیه در صورت وجود محل یا اعتبار قابل‌پذیرش است و حال آن که چک تضمین شده مدت‌پذیر نیست. از آن گذشته، چک معمولی احتیاج به امضای صادرکننده دارد، در حالی که قانوناً لازم نیست امضای مشتری تقاضاکننده در چک تضمین شده وجود داشته باشد. اگر تنها وجه شباهت چک عادی و چک تضمین شده مناط اعتبار است که به چک تضمین شده کلمه "چک" اطلاق شود، چرا این وجه شباهت که عملاً بین چک تضمین شده و اسکناس وجود دارد، مناط اعتبار نیست که به چک تضمین شده، اسکناس اطلاق شود. بدیهی است استدلالات ادبی که غالباً مبتنی بر قیاس و شباهت است، دور از استدلال‌ات منطقی و قضایی است، چون در منطق و در مقام قضا، عناوین واقعی معتبر است نه تعاریف ظاهریه. به علاوه، به چک تضمین شده، ضمانتنامه بانک اطلاق نمی‌شود، زیرا هر چند ضمانتنامه بانکی و چک تضمین شده هر دو بنا به درخواست مشتری از طرف بانک صادر می‌شود، اما ضمانتنامه در موارد خاص و بدون آن که معادل آن از طرف مشتری وجه نقد در بانک مسدود شود، از طرف بانک صادر می‌شود. از آن گذشته، چک تضمین شده عملاً کار اسکناس را در بین عامه مردم انجام می‌دهد، در صورتی که ضمانتنامه بانکی این خصوصیت را که به عنوان ثمن معامله مورد استفاده قرار گیرد، ندارد. چک تضمین شده پس از آن که معادل آن بنا به درخواست مشتری وجه نقد در بانک واریز شد، و برای مدت نامحدود و برای استفاده عموم مردم صادر می‌شود، در صورتی که ضمانتنامه به عنوان موسسات معین، برای مدت معلوم و به میزان مبلغ

② نمونه‌های ارزنده‌ای از تحلیل‌های حقوقی - بانکی را می‌توان در لابلای تاریخ معاصر به دست آورد.

حکم فرجام خواسته غیرصحیح تشخیص می‌شود. برعکس، شعبه ششم دادگاه جنایی معتقد است که اطلاق بلیط بانک به اسکناس، مانع اطلاق آن به افراد دیگری از بلیطها نیست و استعمال جمله بلیط یا اسکناس بانک در شق ۹ ماده ۹۸ قانون مجازات عمومی، از حیث اهمیت خود اسکناس است به افراد عام بلیط و نسبت به بلیطهایی که از طرف بانک

شعبه دوم دیوان عالی کشور از جهت این که فرجام‌خواهی به علل اولیه می‌باشد و مورد با ماده ۴۶۳ قانون آیین دادرسی کیفری منطبق است، پرونده را برای تعیین تکلیف به هیات‌عمومی دیوان عالی کشور ارسال داشته. هیات مزبور هم در تاریخ روز چهارشنبه ۴۶/۱۰/۲۷ به ریاست جناب آقای عمادالدین میرمطهری، رییس کل دیوان عالی کشور و با حضور

ممکن است منتشر شود. اسکناس وضع و موقع خاص دارد نه آن که اسکناس دارای حقیقتی غیر از بلیط بانک باشد و به علاوه، معقول نیست که قانونگذار دو کلمه مترادف را در متن قانون ذکر کند و از ذکر کلمه اسکناس، همان اراده کلمه بلیط کرده باشد و خلاصه چک تضمینی، بلیط بانک مذکور در شق ۹ ماده ۹۸ است و جعل آن از مصادیق بند ۹ ماده ۹۸ قانون مجازات عمومی است. حکم شعبه ششم دادگاه جنایی مورد تایید دادرسی دیوان عالی کشور است و جهات آن به قرار ذیل است:

شادروان دکتر عبدالحسین علی‌آبادی، دادستان کل وقت استدلالی دارد که علاوه بر اشراف ایشان به مسایل قضایی ایران و حقوق فرانسه، وارد جنبه‌های بانکی در مورد چک‌های تضمین شده نیز شده‌اند که از جمله شاهکارهای قضایی زنده‌یاد بشمار می‌رود. بخشی از نظریه‌های ابرازی ایشان ذیلاً نقل می‌شود: بنا به مراتب فوق‌الاشعار، اظهار من الشمس است که بلیط بانکی انواع و اقسام دارد و اسکناس و چک تضمین شده از مصادیق آن بشمار می‌آید و به اصطلاح اصولیین، بین هریک از آنها با بلیط بانکی عموم و خصوص معلق وجود دارد، یعنی هر اسکناس، بلیط بانکی محسوب شده، ولی هر بلیط بانکی اسکناس محسوب نمی‌شود و همینطور، هر چک تضمینی بلیط بانکی محسوب شده، ولی بلیط بانکی چک تضمینی محسوب نمی‌شود و مقنن خواسته با لفظ بلیط بانکی که یک مفهوم کلی است، تمام اقسام مختلفه را پیش‌بینی کند... در خصوص چک تضمینی اگر قانونگذار در آن موقع اسمی از آن نبرده، برای این بوده که در آن موقع رواج نداشته است. در بند ۹ ماده ۹۸ تعمداً یک مفهوم کلی استعمال شده تا هر وقت مصالح اقتصادی کشور ایجاب پول کاغذی جدیدی را کند، جعل آن مشمول بند مزبور گردد... انتشار چک تضمین شده غیرمحدود نبوده، بلکه محدود به تقاضای مشتریان بانک ملی در حدود طلب وثایق آنها است، کما اینکه صدور انتشار اسکناس منوط به تقاضای بانک مرکزی از هیات اندوخته اسکناس و تحویل پشتوانه قانونی می‌باشد. چک تضمینی، یک سند رسمی تلقی شده، زیرا امضای مدیرکل بانک ملی ایران را که مامور رسمی بوده و با فرمان همایونی منصوب می‌شود، دربردارد. بانک ملی از بنگاه‌های وابسته به دولت محسوب شده و تمام سرمایه آن متعلق به دولت بوده و رأی‌دهندگان در مجمع عمومی،

منحصراً از سه وزیر عضو دولت من جمله وزیر دارایی می‌باشد. جامع مشترک بین اسکناس و چک تضمینی، اقبال عامه و قبول آن دو به عنوان پول رایج مملکتی است و این اعتماد افکار عمومی ناشی از استحکام قوه خرید آن دو می‌باشد، زیرا با در دست داشتن یکی از آن دو، می‌توان تمام نیازمندی‌های خود را مرتفع نمود...

در رأی اکثریت هیات عمومی دیوان عالی کشور پس از ذکر خلاصه‌ای از جریان پرونده، گفته شده است: ... اما در خصوص قسمت دیگر اعتراضات بعضی از متهمین فرجام‌خواه، من جمله... به عدم انطباق عمل انتسابی به آنان با شق ۹ ماده ۹۸ قانون مجازات عمومی استنادی دادگاه به این بیان که چک تضمین شده بلیط یا اسکناس بانک نیست، بلکه با تعریفی که در قانون مزبور از آن شده، نظیر چک عادی است که اشخاص صادر می‌کنند و این که منظور از بلیط بانک همان اسکناس است و کلمات بلیط یا اسکناس که در ماده مذکور نوشته شده، با هم مترادف می‌باشند، این اعتراضات نیز وارد و موجه به نظر نمی‌رسد، چه ذکر کلمات مترادف و دارای مفهوم واحد در قانون، غیر معقول و هر چند ممکن است گفته شود اسکناس نوعی بلیط بانک می‌باشد، ولی چنین نیست که بلیط بانک منحصراً بر اسکناس اطلاق شود، بلکه بلیط بانک ورقه بهاداری است با مشخصات معین که از طرف بانک مجاز انتشار می‌یابد و بانک متعهد به پرداخت وجه آن به دارنده است و اوراق بهادار مورد بحث در این پرونده نیز که منحصراً وسیله بانک ملی ایران (که یک موسسه وابسته به دولت و تمام سرمایه آن متعلق به دولت است) با امضای مدیرمسئول آن انتشار یافته و متعهد پرداخت وجه آن به دارنده گردیده و مورد اقبال عموم قرار گرفته و عملاً رواج کامل دارد، از مصادیق بارز بلیط بانک شناخته می‌شود که جعل آن مشمول شق ۹ ماده ۹۸ قانون کیفر عمومی است و منظور مقنن از ذکر بلیط بانک در ماده مذکور که یک مفهوم کلی است، شمول و تسری حکم آن ماده نسبت به تمام اقسام مختلف آن بوده است و لذا اعتراض بعضی از فرجام‌خواهان به این که چون در تاریخ وضع ماده ۹۸ قانون مجازات عمومی، چک تضمین شده وجود نداشته، جعل آن مشمول ماده مذکور نمی‌باشد، ناموجه و مردود است^(۶) و بالجمله چون با مذاقه در محتویات پرونده از حیث رعایت قواعد دادرسی و تطبیق اعمال انتسابی به متهمین با قانون و تعیین

کیفر درباره هریک از آنان، اشکال موثری که موجب نقض حکم فرجام خواسته باشد، به آن وارد نیست، از این رو، حکم ممیز عنه به اکثریت آراء ابرام می‌شود (برگزیده و خلاصه شده از مجموعه قوانین سال ۱۳۴۶ صفحه‌های ۳۹ تا ۴۴).

جریان قضایی و بانکی ذکر شده در این نوشته، اگر چه بررسی و استدلال قوه قضاییه وقت درباره انطباق عمل متهمان پرونده با قانون مجازات عمومی به منظور اعمال کیفر می‌باشد، لکن دارای محتوایی قابل توجه و جالب از جنبه بانکی نیز می‌باشد، به این معنی که خواسته‌اند به چک‌های تضمین شده اعتبار و ارزش لازم را بدهند که این امر با توجه به این که رأی صادره از طرف هیات عمومی دیوان عالی کشور می‌باشد، و هنوز هم دارای اعتبار و نفوذ قانونی است، می‌تواند مورد استفاده دست‌اندرکاران مسایل حقوقی و بانکی و قضایی قرار بگیرد.

ضمناً خواندن تقریرات دادستان کل وقت به تمامی دست‌اندرکاران توصیه می‌شود. ■

زیر نویس‌ها

(۱) مجموعه قوانین سال ۱۳۳۱ / صفحه ۷۰. یادآور می‌شود که بر طبق ماده ۱، چک‌های تضمین شده می‌بایست در دسترس اشخاصی قرار بگیرند که در بانک حساب دارند.

(۲) مجموعه قوانین سال ۱۳۳۳ / صفحه ۷۴.

(۳) مجموعه قوانین سال ۱۳۳۷ / صفحه ۱۹۸.

(۴) منظور چک‌هایی است که صادرکننده در زمان حیات خود صادر کرده باشد.

(۵) بر طبق مقررات فعلی، هرگاه تاریخ صدور چک مقدم بر تاریخ قطعی ورشکستگی باشد، معتبر خواهد بود.

(۶) در اصلاح بعدی، شق ۹ ماده ۹۸ چنین بوده: اسکناس رایج داخلی یا خارجی (به شرط معامله متقابل) یا اسناد بانکی نظیر برات‌های قبول شده از طرف بانک‌ها یا چک‌های صادره از طرف بانک‌ها و سایر اسناد تعهدآور بانکی.

ماده ۵۲۵ بخش تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده مصوب سال ۱۳۷۵ چنین است: هرکس اشیای ذیل را جعل کند و یا با علم به جعل یا تزویر استعمال کند یا داخل کشور نماید، علاوه بر جبران خسارت وارده، به حبس از یک تا ده سال محکوم خواهد شد: اسکناس رایج داخلی یا خارجی یا اسناد بانکی نظیر برات‌های قبول شده از طرف بانک‌ها یا چک‌های صادره از طرف آنها و سایر اسناد تعهدآور بانکی. در مساله جعل چک‌های تضمین شده پیشنهادی، موضوع مشمول ماده ۵۲۵ تعزیرات و بند ۵ ماده مذکور می‌تواند باشد، لکن چنین چک‌هایی از طرف بانک صادرکننده نباید قابل پرداخت باشند و نیاز به حکم صریح پیش‌بینی شده در قانون خواهد داشت.